

І. Б. Усенко

Пухтинський Микола Дем'янович

ПУХТИНСЬКИЙ Микола Дем'янович (09(21). 05. 1870, с. Почапинці Звенигородського пов. Київської губ., нині Звенигородського р-ну Черкаської обл. — 27. 09. 1938, Київ) — учасник антисамодержавного руху, адвокат, судовий діяч. Закінчив Чернігівську класичну чоловічу гімназію (1891), прослухав теоретичний курс на юридичному факультеті Московського університету. У травні 1895 кілька днів перебував під арештом за підозрою в участі у підготовці замаху на імператора Миколу II. За звинуваченням у несповіщенні про запланований замах в адміністративному порядку 14 лютого 1896 у справі «московського терористичного гуртка І. Распутіна» висланий під гласний поліцейський нагляд на 3 р. у Сибір. Після відбуття покарання повернувся на Чернігівщину. З дозволу влади навесні 1900 склав іспити в Юридичній випробувальній комісії при Університеті святого Володимира у Києві, здобув звання кандидата права і у січні 1901 став помічником присяжного повіреного при Чернігівському окружному суді. За одними джерелами, невдовзі увійшов до місцевого осередку партії есерів, за іншими — 1905 вступив до Чернігівського комітету партії кадетів (1938 на допитах в органах НКВС П. визнав, що у 1890-х рр. належав до партії «Народна воля», а до есерів приєднався лише 1917, але достовірність цієї інформації потребує підтвердження). Навесні 1905 обраний гласним Чернігівської міської думи. У березні 1906 заарештований і без висунення обвинувачення засланий до Сибіру. Однак на тлі вимог 1-ї Державної думи Росії про скасування адміністративного заслання влада переглянула це рішення і П. повернувся на Чернігівщину. Перебував під гласним наглядом поліції із заборобою проживати в Чернігівській губ. 2 р., у листопаді 1906 офіційно виключений з Чернігівської міської думи. Переїхав до Києва, займався адвокатською практикою як член корпорації присяжних повірених округу Одеської судової палати. Особисто долучився до відкриття 1916 корпорації присяжних повірених округу Київської судової палати, став членом керівного органу цієї корпорації. Як адвокат користувався великою популярністю, брав участь у кількох знакових судових процесах, зокрема Бейліса Справі. Після Лютневої революції 1917 — член громадської комісії, що вивчала архівні фонди колишніх охоронних структур з метою виявлення провокаторів і агентів царської охоранки, комісар юстиції міста, голова Ліги боротьби з антисемітизмом. У часи Визвольних змагань 1917—21 був активним учасником підготовки тимчасового земельного закону УНР, прийнятого у січні 1918; у березні того ж року очолив Комісію при Народному міністерстві

судових справ по «закладанню законопроектів, необхідних для реалізації мирних договорів в частині, що торкається норм цивільного і кримінального права». Його послідовно призначали (обирали) до складу вищих судових органів України — Генерального Суду України (2 січня 1918), Державного Сенату Української Держави (3 серпня 1918; входив до складу Адміністративного Генерального Суду), Надвищого Суду (2 січня 1919; був «порядкуючим» надвищим суддею). За радянської влади претендував на посаду в юридичних установах ВУАН, але зрештою до наукової діяльності так і не приступив. Зі становленням радянської адвокатури став правозаступником, зокрема 1923 обраний членом президії Київської губернської колегії захисників. Як захисник брав участь у процесах «КОЦД» (див. [«Київського обласного центру дії» Справа](#)) і *Спілки Визволення України*. У 1920-х рр. належав до однієї з київських масонських лож. 28 лютого 1938 заарештований, 27 вересня того ж року за звинуваченням в участі у антирадянській есерівській організації засуджений до розстрілу. Реабілітований 1991.

Рекомендована література

1. Дело «распутинцев» // Меньшиков Л. П. Охрана и революция: К истории тайных полит. организаций, существовавших во времена самодержавия. Ч. 1. Москва, 1925;
2. Філімоніхін В. О. Київська адвокатура на зламі епох: витоки, долі, репресії. К., 2022.

Бібліографічний опис:

Пухтинський Микола Дем'янович / І. Б. Усенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-882256>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).